

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
Організація міжнародного туризму

рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність: **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

освітня програма: **«Міжнародні відносини та регіональні студії»**

вид дисципліни: **за вибором**

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.г.н., доц. Юрченко С.О.

2. Навчальний контент (план лекцій)

Тема 1. Основні поняття міжнародного туризму як системи

Системний підхід до визначення туризму.

Категорії туризму.

Суб'єкти міжнародного туризму.

Туристські потреби: мотиви і цілі подорожей.

Класифікації міжнародного туризму: за типом пропозиції, за способом організації поїздки, за метою подорожі, за способом пересування.

Тема 2. Фактори розвитку міжнародного туризму

Сучасний стан туризму.

Туризм і розвиток регіонів.

Фактори, що визначають розвиток міжнародного туризму.

Зовнішні фактори: політика і право, безпека подорожей, економіка і фінанси, культура, соціо-демографічні, стан транспорту та інфраструктури, розвиток торгівлі, нові технології.

Внутрішньогалузеві фактори: вдосконалення продукту в туристичному DESTINATIONAХ, розвиток туроператорського продукту і послуг, розвиток турагентської мережі, людські ресурси, маркетинг.

Тема 3. Туристичні ресурси

Туристський інтерес.

Об'єкти туристського інтересу.

Туристські враження. Туристичні ресурси.

Природні ресурси.

Культурно-історичні ресурси.

Матеріально-технічна база туризму.

Інфраструктура туризму.

Інформаційні туристичні ресурси.

Туристичні центри.

Тема 4. Міжнародний туризм як індустрія

Структура індустрії туризму.

Міжнародна класифікація засобів розміщення.

Організація харчування в туризмі.

Класифікація підприємств харчування.

Інформаційно-екскурсійне обслуговування у сфері міжнародного туризму.

Транспортні засоби в міжнародному туризмі.

Індустрія розваг.

Тема 5. Організація туристичних подорожей

Значення туристичних фірм в організації туристичних поїздок.

Організація туроператорами міжнародних турів.

Партнерські відносини з іноземними турфірмами.

Функції туроператора.

Функції і технології туристичних агентств.

Тема 6. Особливості туроператорської діяльності в міжнародному туризмі

Тур – основний продукт діяльності туроператора.

Технологія проектування туру.

Формування туру.

Планування заходів з просування туру.

Реалізація туру.

Послуги супроводу та зустрічі-проводи.

Контроль і оцінка туроперейтинга.

Тема 7. Договірні стосунки в туризмі

Загальна характеристика договору.

Вимоги до складання договору.

Договірні відносини між туроператором і турагентом.

Договірні відносини між туристичним підприємством і споживачами туристичних послуг.

Договірні відносини між туроператором і її постачальниками туристичних послуг.

Тема 8. Страхування в туризмі

Безпека в туризмі.

Загальна характеристика страхування.

Види страхування, що застосовуються в туризмі (медичне, майнове, цивільної відповідальності).

Тема 9. Туристичні формальності

Види формальностей в міжнародному туризмі.

Сутність туристських формальностей.

Поліцейські формальності.

Паспортно-візові формальності.

Митні формальності.

Санітарні (медичні) формальності.

Тема 10. Державне і громадське регулювання міжнародної туристичною діяльності

Сутність та інструменти державного регулювання туризму.

Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу.

Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.

Правове регулювання міжнародної туристичної діяльності в різних країнах.

Сертифікація в міжнародному туризмі.

Стандартизація в міжнародному туризмі.

Ліцензування в туризмі.

Туристична політика держави.

Громадські об'єднання в туризмі.

Тема 11. Інформаційні технології в міжнародному туризмі

Сутність інформації та види інформаційних технологій в туризмі.
Напрямки комп'ютеризації туристичного бізнесу.
Інформаційні технології в сфері туристичного підприємства.
Міжнародні системи бронювання.
Інтернет-технології в туризмі.

2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Семінарське заняття 1. Основні поняття міжнародного туризму як системи (2 год.)

Системний підхід до визначення туризму.

Суб'єкти міжнародного туризму.

Мотиви і цілі подорожей.

Класифікації міжнародного туризму:

- за типом пропозиції,
- за способом організації поїздки,
- за метою подорожі,
- за способом пересування.

Семінарське заняття 2. Фактори розвитку міжнародного туризму (2 год.)

Фактори, що визначають розвиток міжнародного туризму.

Зовнішні фактори:

- політика і право,
- безпека подорожей,
- економіка і фінанси,
- культура,
- соціо-демографічні,
- стан транспорту та інфраструктури,
- розвиток торгівлі,
- нові технології.

Внутрішньогалузеві фактори:

- вдосконалення продукту в туристичному дестинаціях,
- розвиток туроператорського продукту і послуг,
- розвиток турагентської мережі,
- людські ресурси, маркетинг.

Семінарське заняття 3. Туристичні центри (2 год.)

Організація туристичної діяльності в країнах світу (за вибором студента):

Природні ресурси.

Культурно-історичні ресурси.

Матеріально-технічна база туризму.

Інфраструктура туризму.

Інформаційні туристичні ресурси.

Семінарське заняття 4. Договірні стосунки, страхування в туризмі. Туристичні формальності. (3 год.)

Загальна характеристика договору.

Вимоги до складання договору.

Договірні відносини між туроператором і турагентом.

Договірні відносини між туристичним підприємством і споживачами туристичних послуг.

Договірні відносини між туроператором і поставальниками туристичних послуг.

Безпека в туризмі.

Види страхування, що застосовуються в туризмі (медичне, майнове, цивільної відповідальності).

Види формальностей в міжнародному туризмі.

Сутність туристських формальностей.

Поліцейські формальності.

Паспортно-візові формальності.

Митні формальності.

Санітарні (медичні) формальності

Семінарське зайняття 5. Державне і громадське регулювання міжнародної туристичною діяльності (2 год.)

Сутність та інструменти державного регулювання туризму.

Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу.

Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.

Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.

Правове регулювання міжнародної туристичної діяльності в різних країнах.

Сертифікація в міжнародному туризмі.

Стандартизація в міжнародному туризмі.

Ліцензування в туризмі.

Туристична політика держави.

Громадські об'єднання в туризмі.

Практичне заняття 1. Міжнародний туризм як індустрія Оцінка туристичної інфраструктури (2 год.)

Определение тесноты связи между показателями: количество мест в отелях и объем туристического потока в регионе. Розрахунок коефіцієнта кореляції.

Розрахунок коефіцієнта рангової кореляції Спірмена (r_c) за формулою:

$$r_c = 1 - \frac{6 \sum d^2}{N^3 - N} = 1 - \frac{6 \sum d^2}{N(N^2 - 1)},$$

де d^2 – квадрат різниці рангу;

N – кількість елементів сукупності або «пар» порівнюваних рангів.

Числове значення змінюється в межах від +1 до -1, тобто $1 \leq r \leq 1$. Якщо зв'язок прямий, то має позитивні значення, якщо зворотний, то має негативні значення. При ослабленні кореляційної залежності абсолютна величина r зменшується; при відсутності залежності $r = 0$ або близькій до неї. Кореляційний зв'язок сильніший, коли ближче r до +1 або -1. Про силу кореляції дає уявлення градація коефіцієнтів кореляції:

$0,7 < |r| < 1$ – кореляція висока;

$0,4 < |r| \leq 0,7$ – кореляція середньої сили;

$0,2 < |r| \leq 0,4$ – кореляція низька;
 $|r| \leq 0,2$ – кореляція мізерно мала.

Для розрахунку коефіцієнта кореляції статистичні дані проранжуємо, тобто присвоїмо ранг у порядку зменшення ознаки. Далі необхідно переглянути всі ранги. Справа в тому, що бувають випадки, коли кілька об'єктів мають один і той же ранг. Наприклад, якісь два регіони ділять друге і третє місця за кількістю місць в готелях, а три регіони за кількістю внутрішніх туристів займають 4, 5 і 6 місця в ранжированому ряді. Ці випадки відомі під назвою «об'єднаних рангів». У такій ситуації перед розрахунком коефіцієнта кореляції необхідно присвоїти кожному регіону (об'єкту) середнє значення об'єднаних рангів. Так, наприклад, для регіонів значення рангів за кількістю місць в готелях дорівнюватиме 2,5, а за кількістю внутрішніх туристів – 5. Потім обчислюється коефіцієнт кореляції, використовуючи значення, надані об'єктам, які мали «об'єднані ранги».

Для порівняння регіонів за рівнем розвитку інфраструктури туризму в цілому розраховується інтегральний показник І. Він може визначатися на основі використання простих показників. Для цього для кожної галузі розраховуються прості індекси шляхом ділення показників забезпечення на базисні показники відповідних галузей. Отримані безрозмірні величини підсумовуються.

Абсолютні величини показника І залежать от кількості складаючих галузей. Інтегральний рівень може визначатися у долях одиниць або у відсотках. Якщо І більше одиниці чи 100%, то комплекс галузей у цілому перевищує вибраний базис, якщо менше, то не дотягує до нього.

В якості базисного показника використовується середнє значення показників галузей сфери туризму України.

Практичне заняття 2. Організація туристичних подорожей
Розрахунок індексу концентрації (I) розміщення туристичних агентств по регіонах України за формулою:

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n |P_i - S_i| \cdot 100\%,$$

де P_i – частка туристичних агентств i -ої області в загальній кількості туристичних агентств країни;

S_i – частка площі i -ої області в загальній площі країни.

Він може коливатися від 0 до 100 %: від абсолютно рівномірного до абсолютно нерівномірного розміщення. Цей індекс можна використовувати при характеристиці розподілу об'єктів інших туризму, готельно-ресторанної справи (замість P_i підставляються відповідні значення).

3. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Основні поняття міжнародного туризму як системи. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення туризму як системи, основних категорій міжнародного туризму.	3
2	Тема 2. Фактори розвитку міжнародного туризму. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення факторів що визначають розвиток міжнародного туризму: зовнішні фактори та внутрішньогалузеві фактори.	5
3	Тема 3. Туристичні ресурси. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення соціально-економічних та інформаційних туристичних ресурсів.	5
4	Тема 4. Міжнародний туризм як індустрія. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення організації засобів розміщення, організації харчування в туризмі, інформаційно-екскурсійного обслуговування у сфері міжнародного туризму. транспортних перевезень у міжнародному туризмі.	5
5	Тема 5. Організація туристичних подорожей. Аналіз динаміки міжрегіональних туристичних потоків. На основі даних UNWTO побудувати графіки динаміки міжрегіональних туристичних потоків і проаналізувати їх.	3
6	Тема 6. Особливості туроператорської діяльності в міжнародному туризмі. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення особливостей туроператорської діяльності в країнах світу.	3
7	Тема 7. Договірні стосунки в туризмі. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення технології проектування туру, формування туру, планування заходів з просування туру.	3
8	Тема 8. Страхування в туризмі. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення характеристики видів страхування	3
9	Тема 10. Державне і громадське регулювання міжнародної туристичною діяльності. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення досвіду державного і громадського регулювання міжнародної туристичною діяльності.	3
10	Тема 11. Інформаційні технології в міжнародному туризмі. Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо вивчення міжнародних систем бронювання, інтернет-технологій в туризмі.	2
	Контрольна робота	10
	Разом	45

Контрольна робота

Контрольна робота з дисципліни «Організація міжнародного туризму» присвячене вивченню окремих питань з курсу.

Кожна робота повинна містити:

- Титульна сторінка
- Зміст
- Вступ
- Основна частина
- Висновки
- Список використаних джерел (не менше 20)

Загальний обсяг контрольної роботи – 13–15 сторінок

Текст контрольної роботи набирається на комп'ютері через 1,5 інтервалу на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм). Поля: з лівого боку – 25 мм, з правого – 15 мм, зверху – 15 мм, знизу – 15 мм. Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,0 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт. Сторінки роботи повинні бути пронумеровані, нумерація наскрізна (номер сторінки – в правому нижньому куті аркуша).

Оцінка контрольної роботи

Оцінка захисту контрольної роботи є комплексною. При цьому враховуються наступні фактори:

- Відповідність виконаної роботи поставленим цілям і завданням.
- Актуальність обраної теми, логічність побудови виступу.
- Аргументація всіх основних положень.
- Вільне володіння матеріалом.
- Самостійність висновків.
- Прогнозування шляхів вирішення поставлених проблем в цілому і вибудовування перспектив подальшої роботи над темою.
- Культура письмового оформлення контрольної роботи.

Все це підсумовується в підсумкову оцінку.

Оцінка **«9-10 балів»** виставляється у тих випадках, коли студент демонструє блискуче володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно і аргументовано відстоює її концептуальний зміст, докладно, вичерпно відповідає на всі додаткові запитання, і при бездоганній оформленні роботи.

Оцінка **«7-8»** виставляється, коли студент демонструє високий рівень володіння проблемою дослідження, логічно, послідовно і аргументовано відстоює її концептуальний зміст, але в тексті роботи є невеликі порушення.

Оцінка **«5-6»** виставляється у тих випадках, коли студент хоча і демонструє достатньо (або відносно) добре володіння проблемою дослідження, але в тексті виявляються порушення при оформленні наукового апарату роботи, стилістичні та інші похибки.

Оцінка «до 4 балів» виставляється у випадках, коли виявляється несамотійність виконання роботи, некомпетентність у досліджуваній проблемі, недбалому та необережному її оформленні. Робота не зараховується, повертається на доопрацювання.

Без оцінки (балів) за контрольну роботу студент не допускається до заліку з дисципліни.

Теми контрольних робіт

Організація туристичної діяльності в країнах світу (за вибором студента).

Рекомендована література

Основна література

1. Александрова А. Ю. Международный туризм : учебник. – М. : КноРус, 2015. – 459 с.
2. Биржаков М. Б., Никифоров В. И. Большой Глоссарий терминов международного туризма. – М.: Герда, невьський фонд, 2006. – 936 с.
3. Вавилова Е. В. Основы международного туризма. – М. : Гардарики, 2005. – 160 с.
4. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. – М. : Юнити-Дана, 2013. – 464 с.
5. Квартальнов В. А. Туризм : учебник. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
6. Котлер Ф. Боузн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм : учебник для вузов / пер. с англ. под ред. Р. Б. Ноздревой. – М. : ЮНИТИ, 1998. – 787 с.
7. Можаяева Н., Богинская Е., Мазурина О. Организация международного туризма : учеб. пособие. – М. : Гардарики, 2008. – 256 с.
8. Папирян Г. А. Международные экономические отношения. Экономика туризма : учебное пособие. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 208 с.
9. Севастьянов Д. В. Основы страноведения и международного туризма. – М. : Академия, 2008. – 222 с.
10. Сенин В. С. Организация международного туризма : учебник. – М. : Финансы и статистика – 2005. – 400 с.
11. Сідоров М. В., О. Є. Юрченко, С. О. Юрченко. Україна на світовому ринку туристичних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 256 с.
12. Экономика и организация туризма. Международный туризм : учебное пособие – М. : КноРус, 2010. – 576 с.
13. Юрченко С. О., Юрченко О. Є. Міжнародний туризм : навчальний посібник [для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини»]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 328 с.
14. Юрченко С. О. Основы міжнародного туризму: методичні рекомендації до виконання курсових робіт. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 24 с.

Допоміжна література

1. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. Инновационные стратегии развития. – М. : Юнити-Дана, 2007. – 160 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу: Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
4. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Альтерпрес, 2003. – 436 с.
5. Сапрунова В. Б. Туризм: эволюция, структура, маркетинг. – М. : Ось-89, 1997. – 160 с.
6. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу : навчальний посібник. – Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
7. Харрис Годфри, Кац Кеннет М. Стимулирование международного туризма в XXI веке. – М. : Финансы и статистика, 2000.
8. Цыганов С. А. Юрченко Е. Е., Юрченко С. А. Конкурентоспособность стран мира на мировом туристическом рынке / Региональные исследования. – 2015. – №1 (47). – С. 88–95.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition [Electronic resource]. – Way of access : http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2015.pdf.
2. [The World Bank](http://data.worldbank.org/indicator) Data [Electronic resource]. – Way of access : <http://data.worldbank.org/indicator>.
3. The World Factbook [Electronic resource]. – Way of access : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html>.
4. WTO highlights 2019 [Electronic resource] – Way of access: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2019.pdf.

4.Завдання семестрових письмових залікових робіт

Питання для заліку

- 1.Системний підхід до визначення туризму.
- 2.Категорії туризму.
- 3.Суб'єкти міжнародного туризму.
- 4.Туристські потреби: мотиви і цілі подорожей.
- 5.Класифікації міжнародного туризму: за типом пропозиції, за способом організації поїздки, за метою подорожі, за способом пересування.
- 6.Сучасний стан туризму.
- 7.Туризм і розвиток регіонів.
- 8.Фактори, що визначають розвиток міжнародного туризму.
- 9.Зовнішні фактори: політика і право, безпека подорожей, економіка і фінанси, культура, соціо-демографічні, стан транспорту та інфраструктури, розвиток торгівлі, нові технології.
- 10.Внутрішньогалузеві фактори: вдосконалення продукту в туристичному DESTINATIONAХ, розвиток туроператорського продукту і послуг, розвиток турагентської мережі, людські ресурси, маркетинг.
- 11.Туристський інтерес.
- 12.Об'єкти туристського інтересу.
- 13.Туристські враження. Туристичні ресурси.
- 14.Природні ресурси.
- 15.Культурно-історичні ресурси.
- 16.Матеріально-технічна база туризму.
- 17.Інфраструктура туризму.
- 18.Інформаційні туристичні ресурси.
- 19.Туристичні центри.
- 20.Структура індустрії туризму.
- 21.Міжнародна класифікація засобів розміщення.
- 22.Організація харчування в туризмі.
- 23.Класифікація підприємств харчування.
- 24.Інформаційно-екскурсійне обслуговування у сфері міжнародного туризму.
- 25.Транспортні засоби в міжнародному туризмі.
- 26.Індустрія розваг.
- 27.Значення туристичних фірм в організації туристичних поїздок.
- 28.Організація туроператорами міжнародних турів.
- 29.Партнерські відносини з іноземними турфірмами.
- 30.Функції туроператора.
- 31.Функції і технології туристичних агентств.
- 32.Тур – основний продукт діяльності туроператора. Технологія проектування туру.
- 33.Формування туру. Планування заходів з просування туру. Реалізація туру.
- 34.Послуги супроводу та зустрічі-проводи.
- 35.Контроль і оцінка туроперейтинга.
- 36.Загальна характеристика договору. Вимоги до складання договору.
- 37.Договірні відносини між туроператором і турагентом.

38. Договірні відносини між туристичним підприємством і споживачами туристичних послуг.
39. Договірні відносини між туроператором і поставальниками туристичних послуг.
40. Безпека в туризмі. Загальна характеристика страхування.
41. Види страхування, що застосовуються в туризмі (медичне, майнове, цивільної відповідальності).
42. Види формальностей в міжнародному туризмі. Сутність туристських формальностей.
43. Поліцейські формальності.
44. Паспортно-візові формальності.
45. Митні формальності.
46. Санітарні (медичні) формальності.
47. Сутність та інструменти державного регулювання туризму.
48. Форми організації державного регулювання туристичної сфери в країнах світу.
49. Ключові урядові функції в галузі управління та контролю за розвитком туризму.
50. Механізми підтримки розвитку міжнародного туризму.
51. Правове регулювання міжнародної туристичної діяльності в різних країнах.
52. Сертифікація в міжнародному туризмі.
53. Стандартизація в міжнародному туризмі.
54. Ліцензування в туризмі.
55. Туристична політика держави.
56. Громадські об'єднання в туризмі.
57. Сутність інформації та види інформаційних технологій в туризмі. Напрямки комп'ютеризації туристичного бізнесу.
58. Інформаційні технології в сфері туристичного підприємства.
59. Міжнародні системи бронювання.
60. Інтернет-технології в туризмі.